

Region kojarzy mi się z...

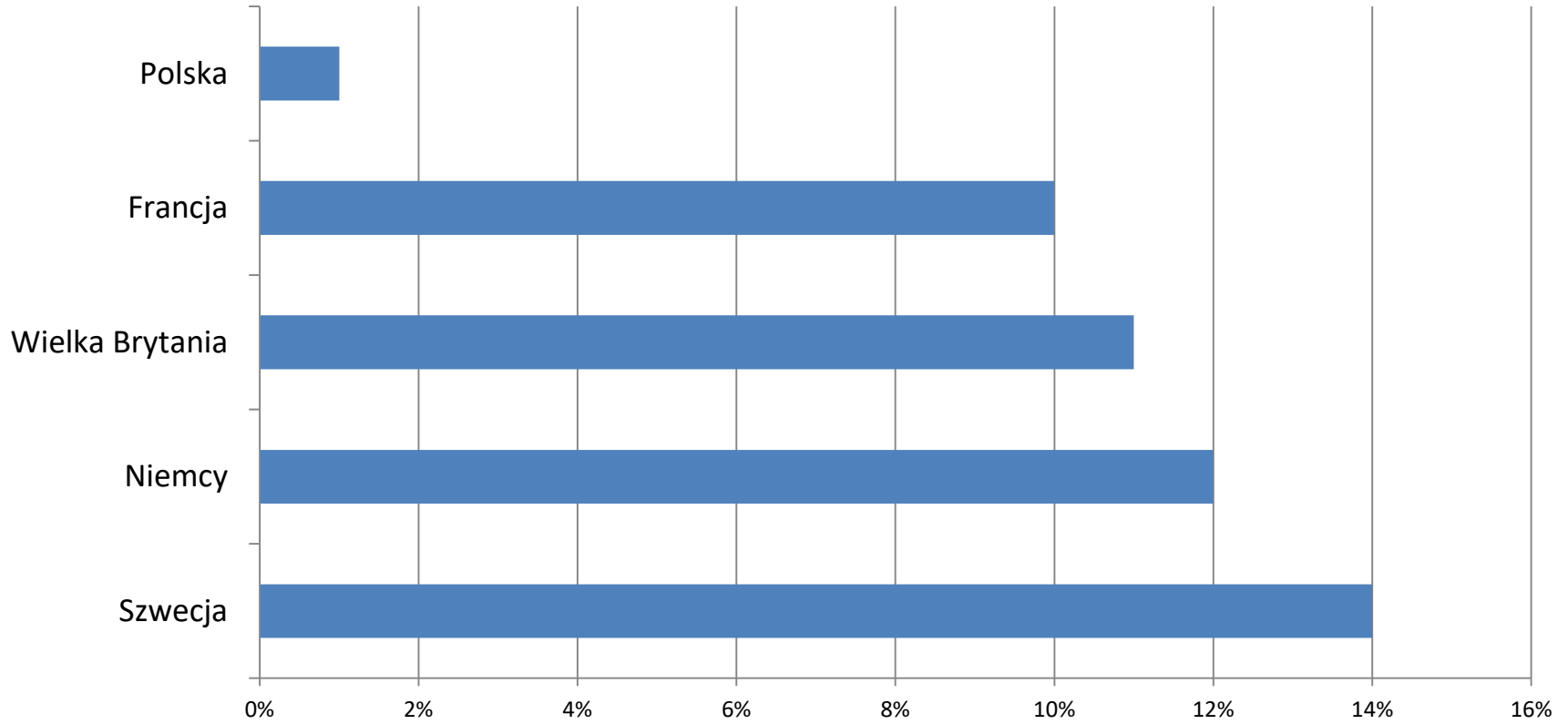
Globalizm *bohatersko walczy z problemami
nieznanymi w żadnym innym formacie*
(na podstawie słów Stefana Kisielewskiego)

Rozwiązanie globalnych problemów ?

Odsetek imigrantów w społeczeństwie w przybliżeniu (ONZ, 2015)

Informacje o systemie

891 **rowerów**
dostępnych 24h na dobę

100km **ścieżek
rowerowych**

90stacji **dla lepszej
mobilności**

20min **GRATIS!**
wypożyczenia

start systemu **wrzesień
2014**

[Zarejestruj teraz!](#)

Jak to działa?

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ MIASTA

Globalne zjawiska (problemy, pomysły) i ich regionalne przykłady

Globalne zjawiska...

Innowacje

Handel

Ubóstwo

Dostęp do surowców

...i ich regionalne przykłady

Podsumowanie

Globalne zjawiska mają wymiar regionalny.

Co dalej?

Globalizacja a **regionalizacja**

[Jak się żyje w regionach?](#): OECD
Regional Well-being

Punkt wyjścia: globalizacja a regiony

Nie tylko Europa!

Rosnące znaczenie „**azjatyckich tygrysów**” w gospodarce światowej w II połowie XX w.

Wspólne problemy: **ataki spekulacyjne** na waluty w latach 90., nacjonalizm

Azja skupia bardzo zróżnicowane (kulturowo, gospodarczo) kraje

Integracja koniecznością?

Punkt wyjścia: globalizacja a regiony

Asia-Pacific
Economic Cooperation

Luźna integracja!
(inaczej niż w
przypadku Unii
Europejskiej)

Ewolucja UE i luźna integracja krajów azjatyckich to przykłady...

REGIONALIZACJI

(tworzenia się, usamodzielniania i wzrostu znaczenia regionów)

...w odpowiedzi na problemy, ale i szanse płynące z globalizacji

Czy globalizacja i regionalizacja to przeciwieństwa?

1995: Szwecja,
Finlandia,
Austria

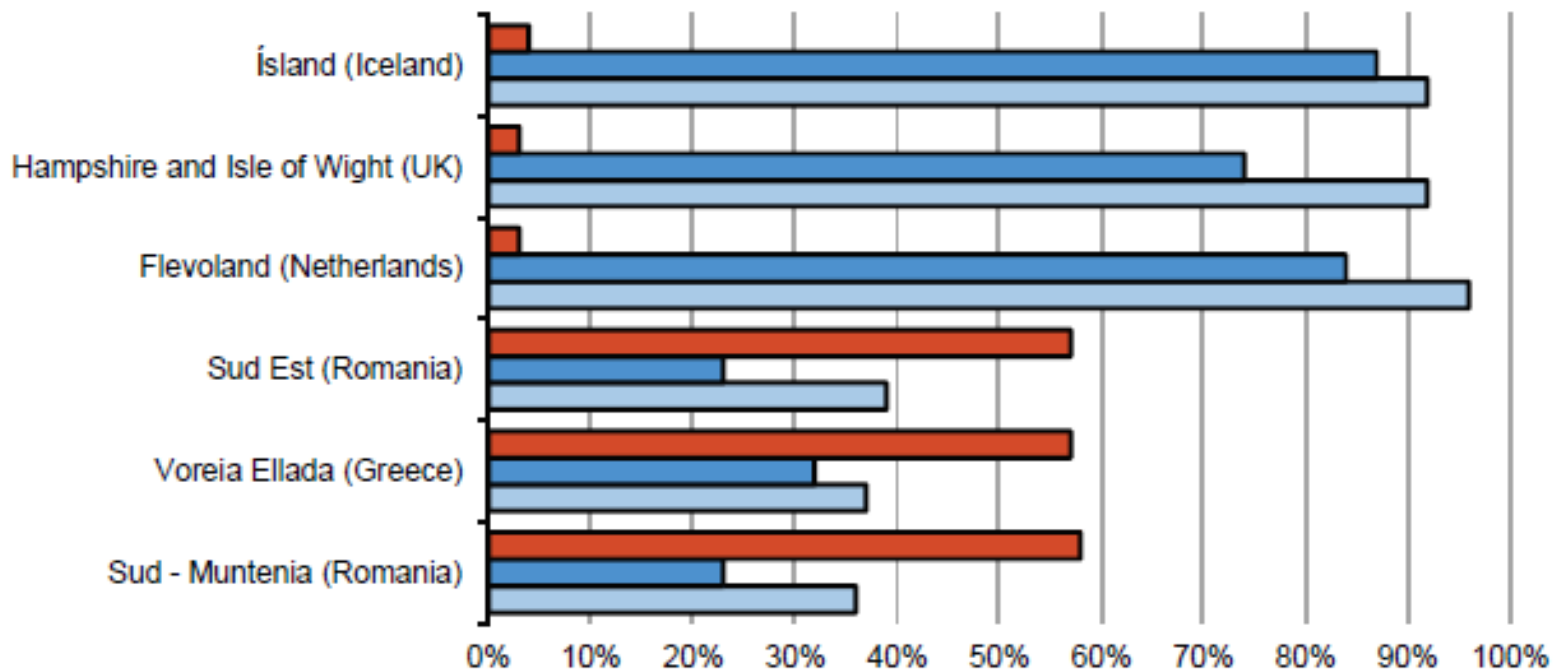
2004: wielkie
rozszerzenie

2007:
Bułgaria,
Rumunia

2013:
Chorwacja

Czy globalizacja i regionalizacja to przeciwieństwa?

Figure 7.5 Regional disparities in household and individual access to IT

Data source: Eurostat (2010a).

- individuals who have never used a computer
- households with broadband access
- households with internet access

Dostęp do Internetu w regionach krajów UE

Regiony w UE różnią się pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego...

Fundusze Europejskie
Polska Wschodnia

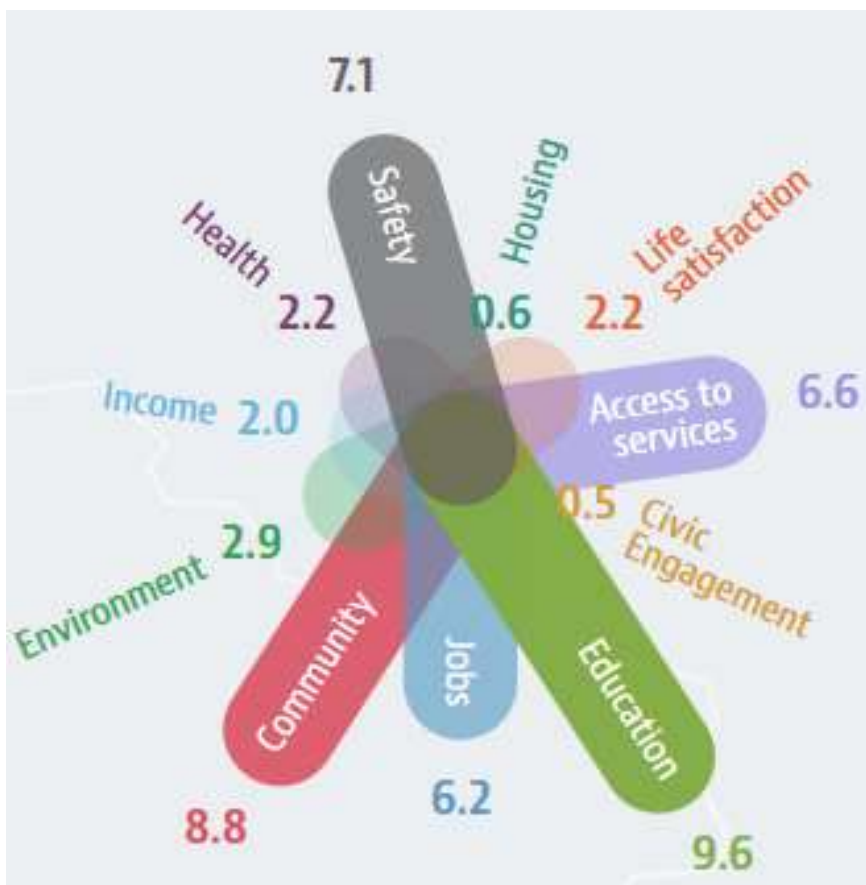

...ale łączą je wspólne cele.

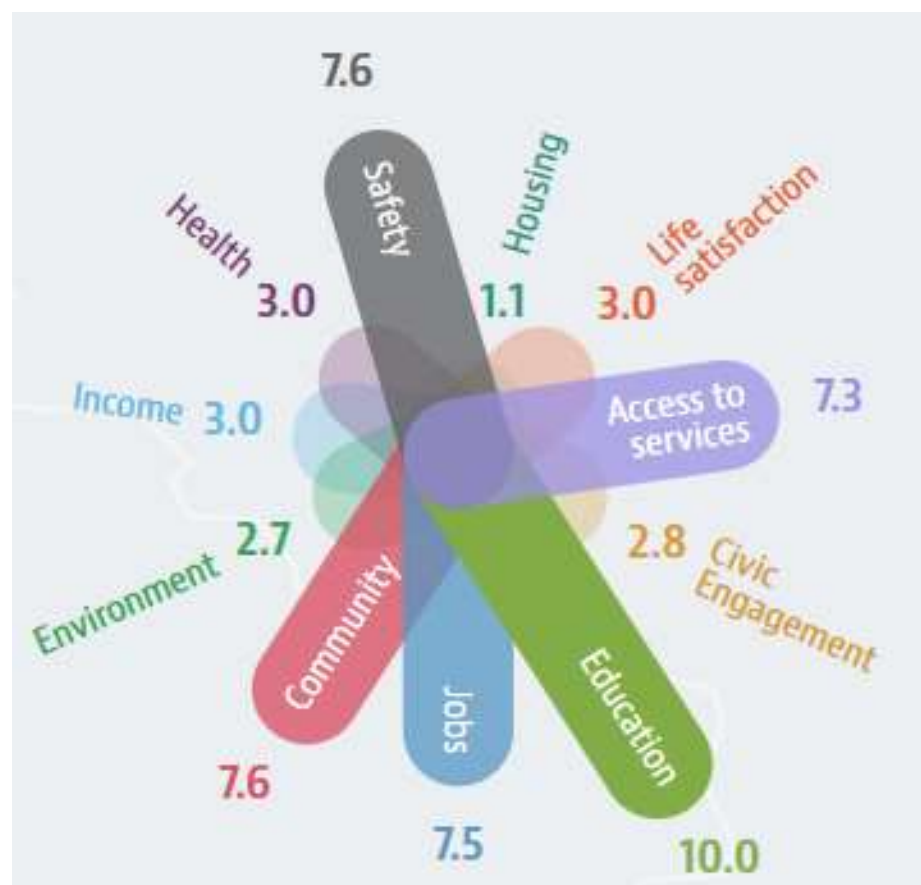

Jak się żyje w...

OECD Regional Well-being

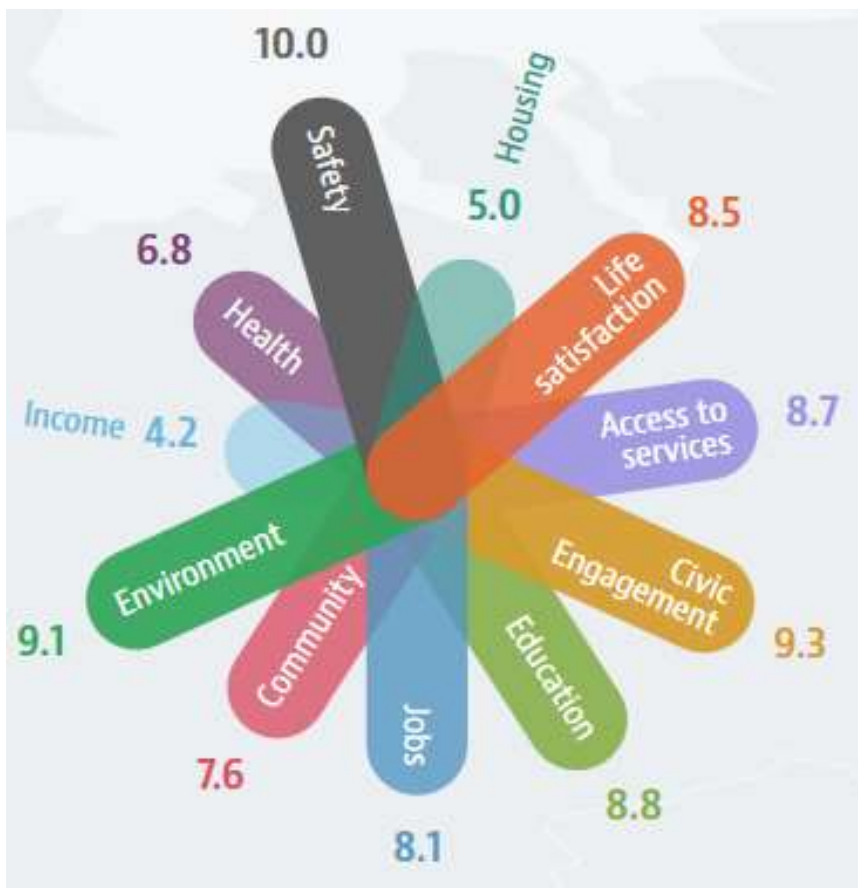
woj. lubelskim

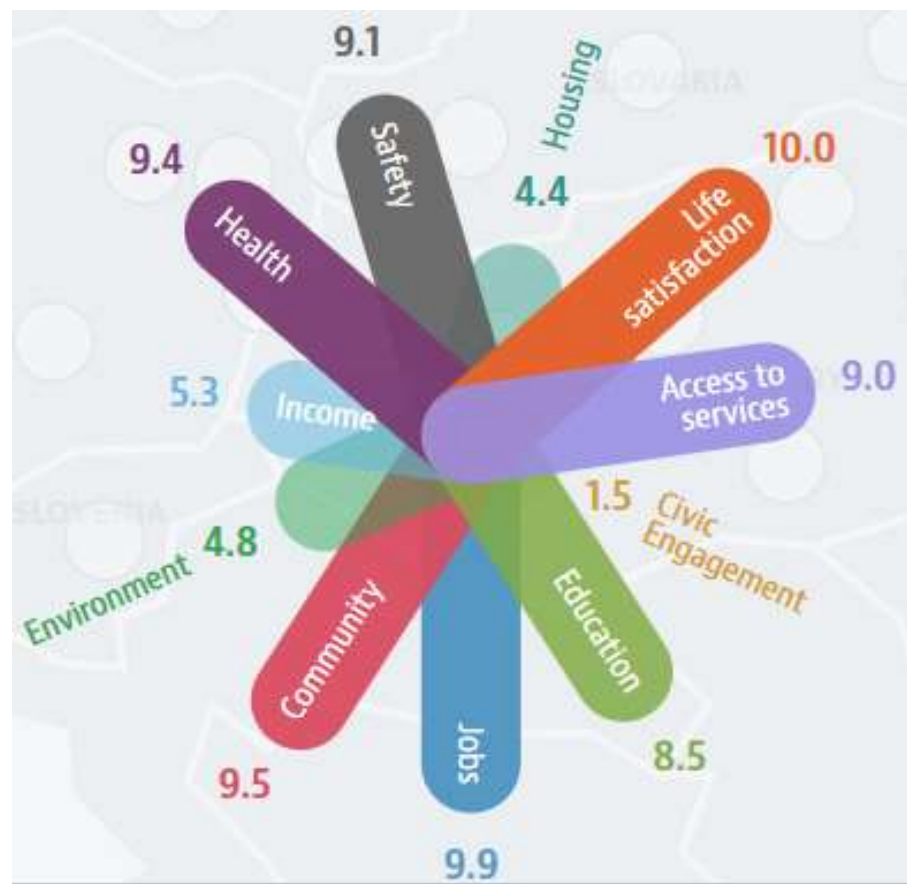
woj. mazowieckim

Jak się żyje w...

OECD Regional Well-being

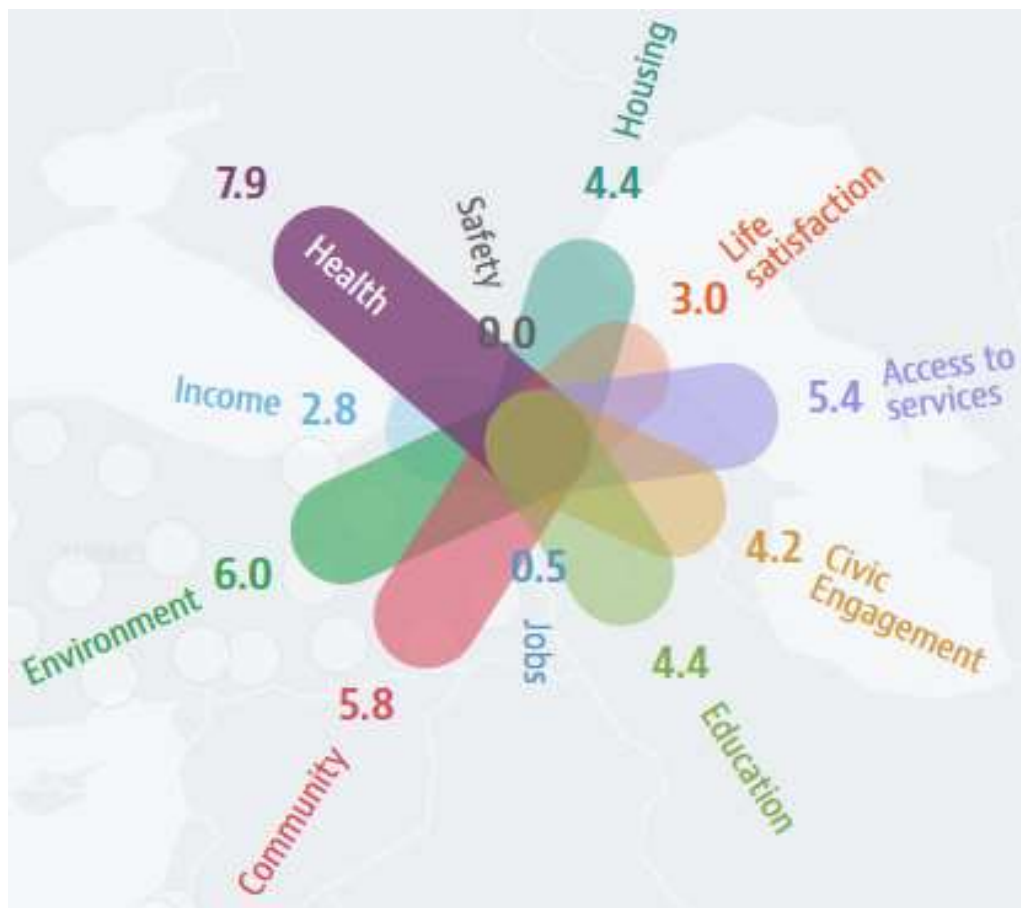
Nordlandii (północ Szwecji)

Środkowej Szwajcarii

Jak się żyje...

OECD Regional Well-being

Sycylia, region wyspiarski na
południu Włoch

Od czego najbardziej zależy poziom życia w regionie?

Wskaźnik OECD Regional Well-being uwzględnia 11 kryteriów oceny regionów. Jakie kryteria są ważne **według Was?**

Wybierzcie 3-4 kryteria, które uważacie za szczególnie istotne na podstawie własnych pomysłów lub wskaźnika OECD.

Wybrane kryteria OECD:

Rynek pracy -> stopa zatrudnienia (pracujący/ludność w wieku 15-64)

Zdrowie -> oczekiwana długość życia

Zaangażowanie społeczne -> udział w wyborach

Edukacja -> odsetek osób pracujących i szukających pracy, którzy mają wykształcenie średnie

W poszukiwaniu definicji regionu...

Część całości – to znaczy czego?

Całego
globu?

Pewnego terytorium, np.
Europy?

Państwa?

Według kogo?

Geografa

Politologa

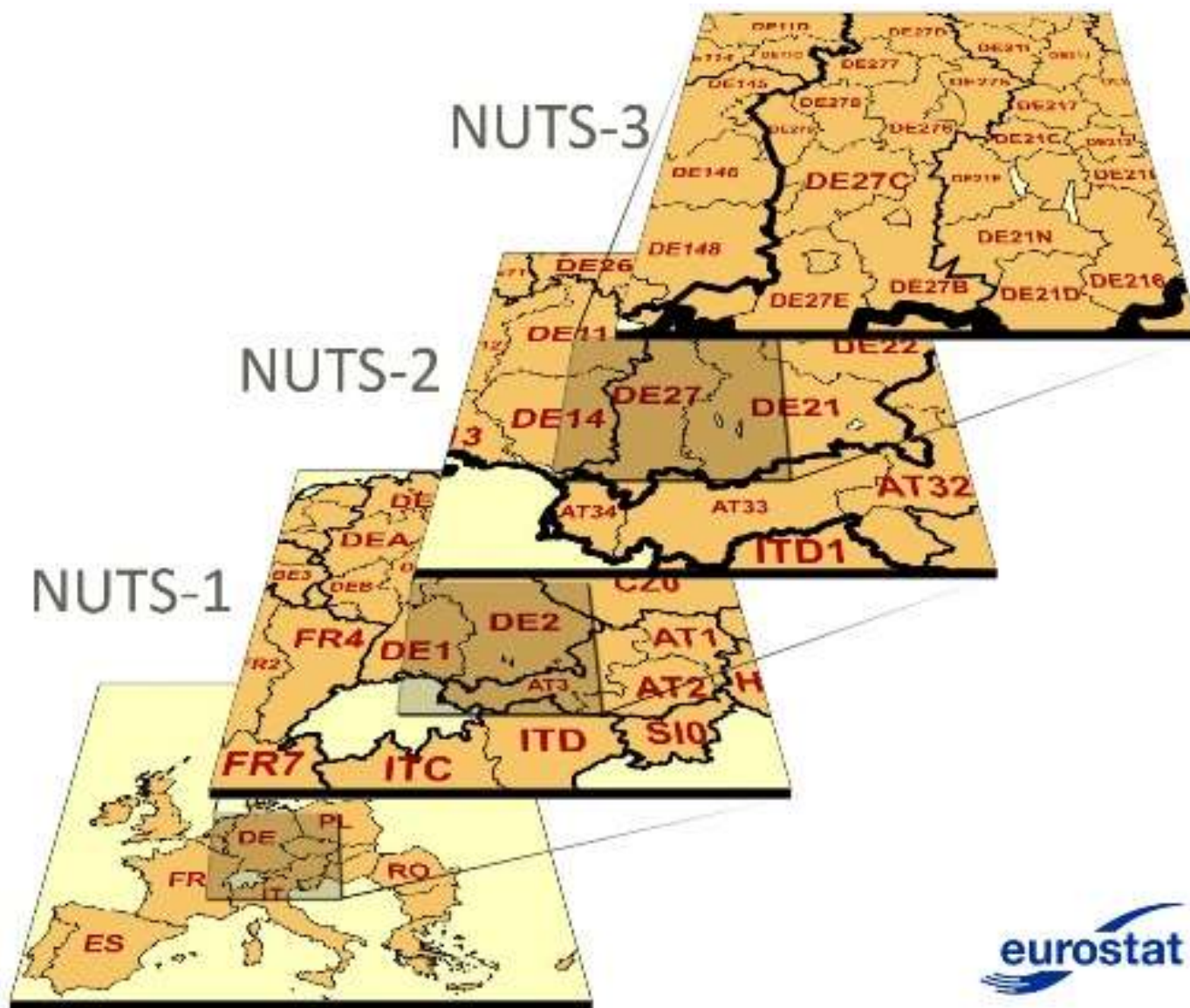
Ekonomisty

Region to...

...ugrupowanie ponadnarodowe, łączące państwa (gospodarki) o podobnych problemach, dążeniach, cechach, **np. Unia Europejska, APEC, ASEAN**

*...wyodrębniona jednostka terytorialna znajdująca się poniżej szczebla centralnego – **region administracyjny***

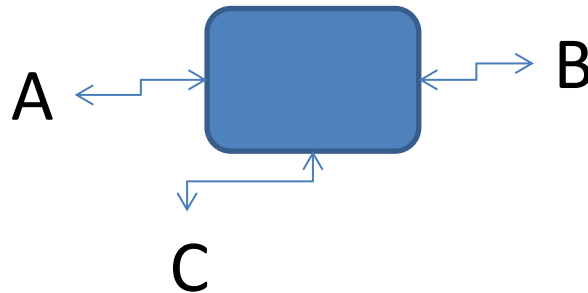
*...wyodrębniona jednostka terytorialna, porównywalna w różnych krajach – **region statystyczny (NUTS)***

Trzy poziomy regionów statystycznych (NUTS)

Region ekonomiczny to...

...obszar, na którym występują powiązania usługowe, produkcyjne, komunikacyjne między centrum a peryferiami --> **region węzłowy**, np. województwo lubelskie z dominującym ośrodkiem miejskim - Lublinem

...obszar o jednolitej strukturze wytwórczej --> **region strefowy**, np. region typowo rolniczy, region z dominacją sektora usług finansowych, region przemysłowy

Region to również **miasto!**

Czasem mówi się o mikroregionach (miastach),
subregionach (gminach), mezo-, makro- i
megaregionach

Podsumowanie

Rośnie znaczenie regionów w gospodarce światowej – powstają **regionalne ugrupowania ponadnarodowe**, **pogłębiają się dysproporcje** w poziomie rozwoju regionów.

Region może mieć różne znaczenia. Praktyczne są definicje **regionu administracyjnego, statystycznego i ekonomicznego**. Region jest w nich częścią terytorium państwa.

Czasem dzieli się regiony również według wielkości na m.in.. mikro-, mezo-, makro- i megaregiony.

Co dalej?

Regiony południowych Włoch - Mezzogiorno

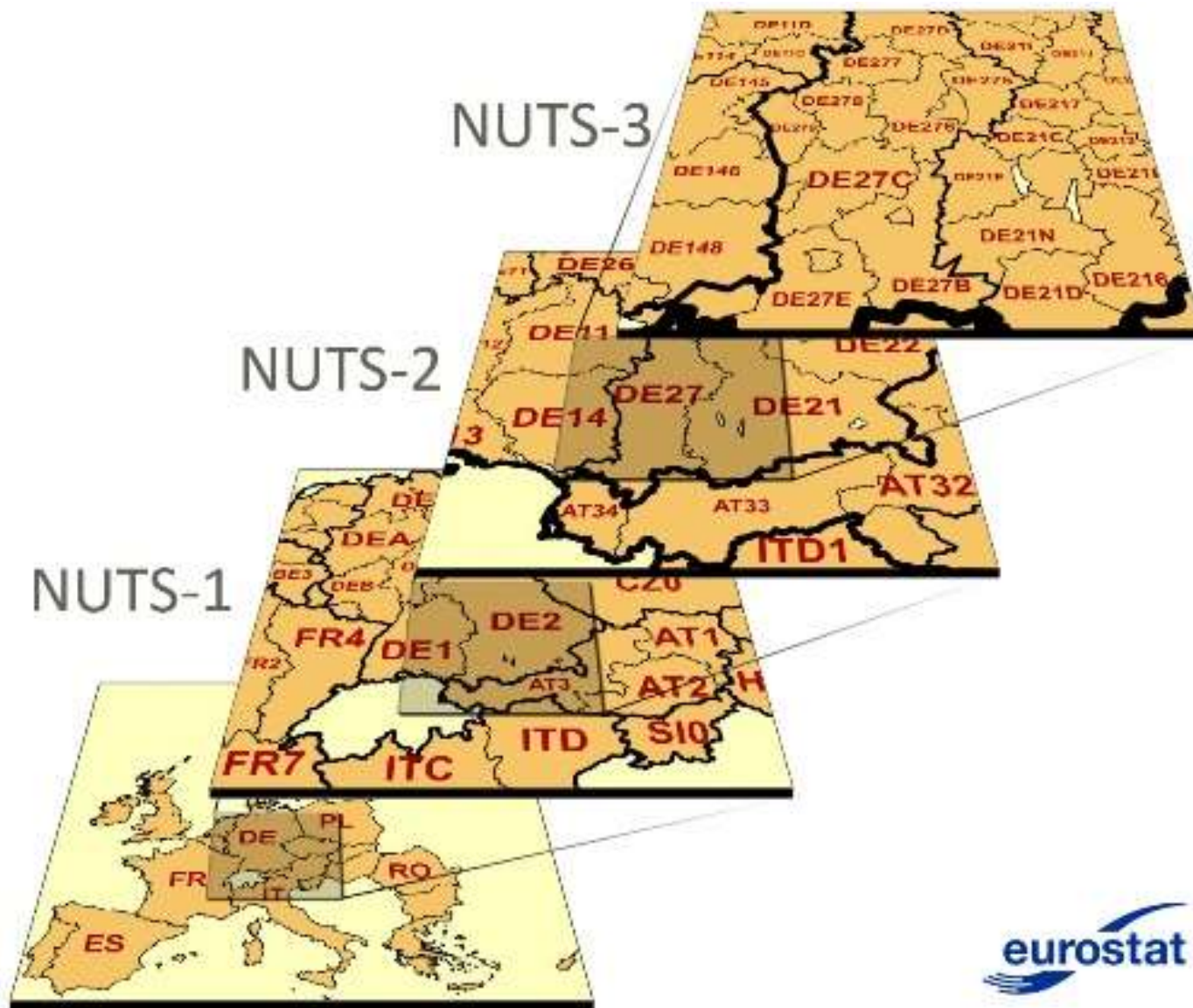
Problem: W jaki sposób instytucje państwowe (i te działające poza państwem) mogą kształtować rozwój regionów?

Region to... (powtórzenie)

...ugrupowanie ponadnarodowe, łączące państwa (gospodarki) o podobnych problemach, dążeniach, cechach, **np. Unia Europejska, APEC, ASEAN**

*...wyodrębniona jednostka terytorialna znajdująca się poniżej szczebla centralnego – **region administracyjny***

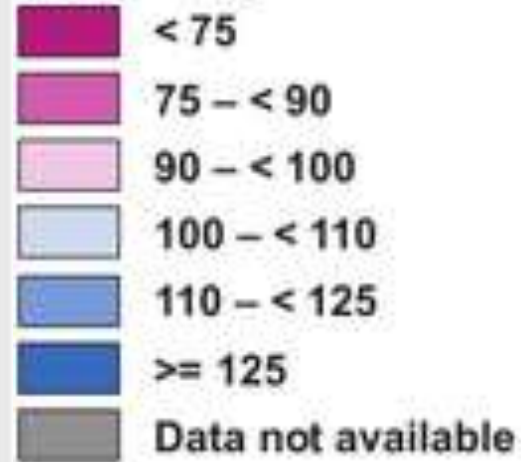
*...wyodrębniona jednostka terytorialna, porównywalna w różnych krajach – **region statystyczny (NUTS)***

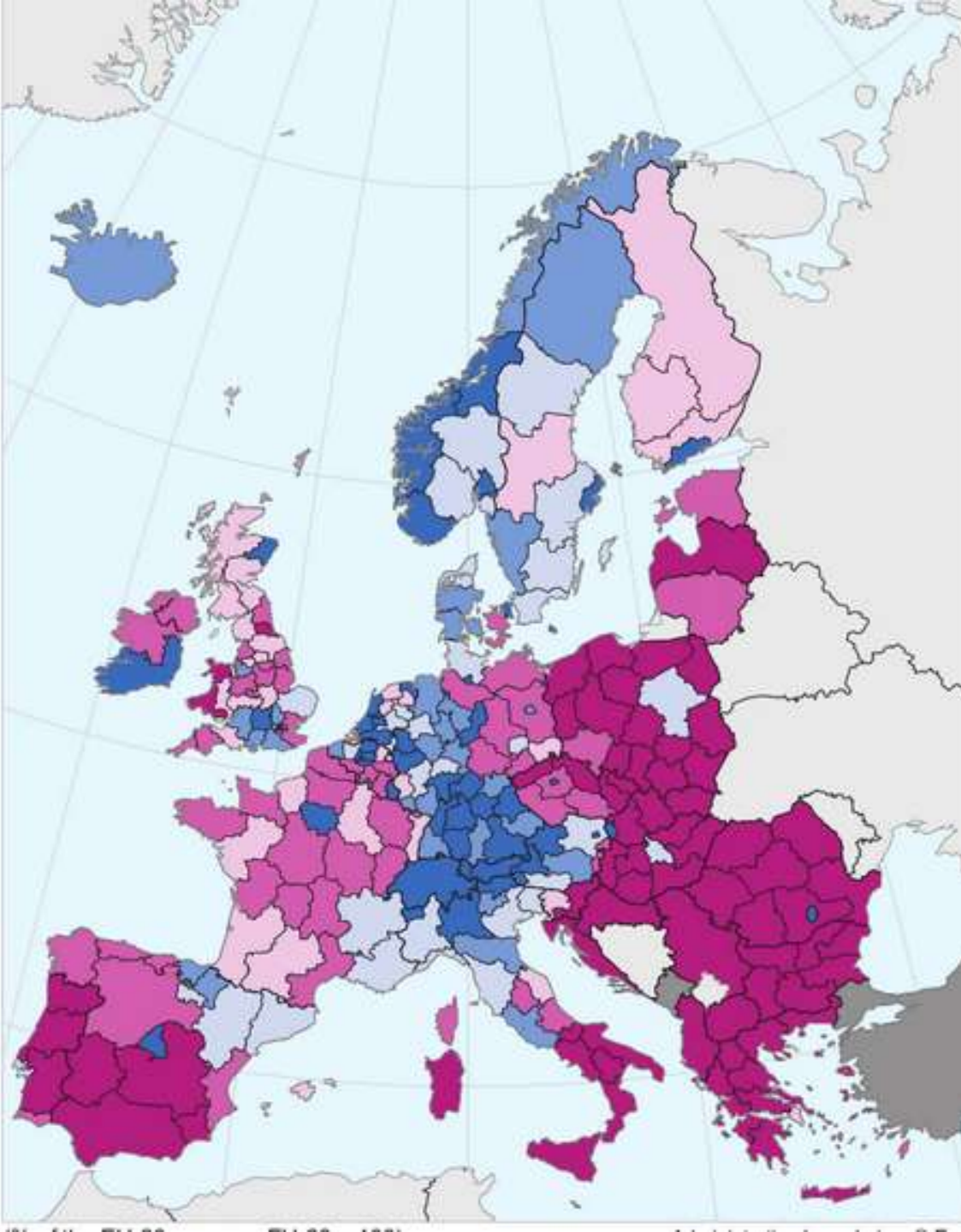
Trzy poziomy regionów statystycznych (NUTS)

(% of the EU-28 average, EU-28 = 100)

EU-28 = 100

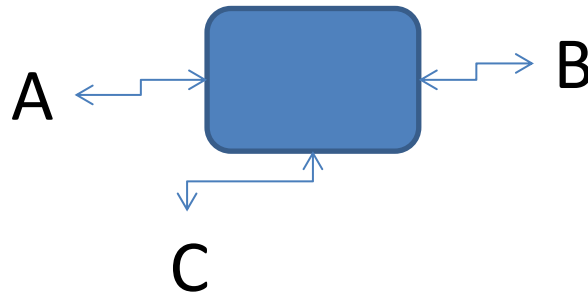

**Regiony NUTS2
według poziomu PKB
per capita (PPS),
źródło: EUROSTAT**

Region ekonomiczny to...

...obszar, na którym występują powiązania usługowe, produkcyjne, komunikacyjne między centrum a peryferiami --> **region węzłowy**, np. województwo lubelskie z dominującym ośrodkiem miejskim - Lublinem

...obszar o jednolitej strukturze wytwórczej --> **region strefowy**, np. region typowo rolniczy, region z dominacją sektora usług finansowych, region przemysłowy

Jaki to typ regionu?

Województwo mazowieckie

Region **administracyjny** (województwo),
region **statystyczny (NUTS 2)**, region
ekonomiczny węzłowy (Warszawa i
peryferia)

Bawaria

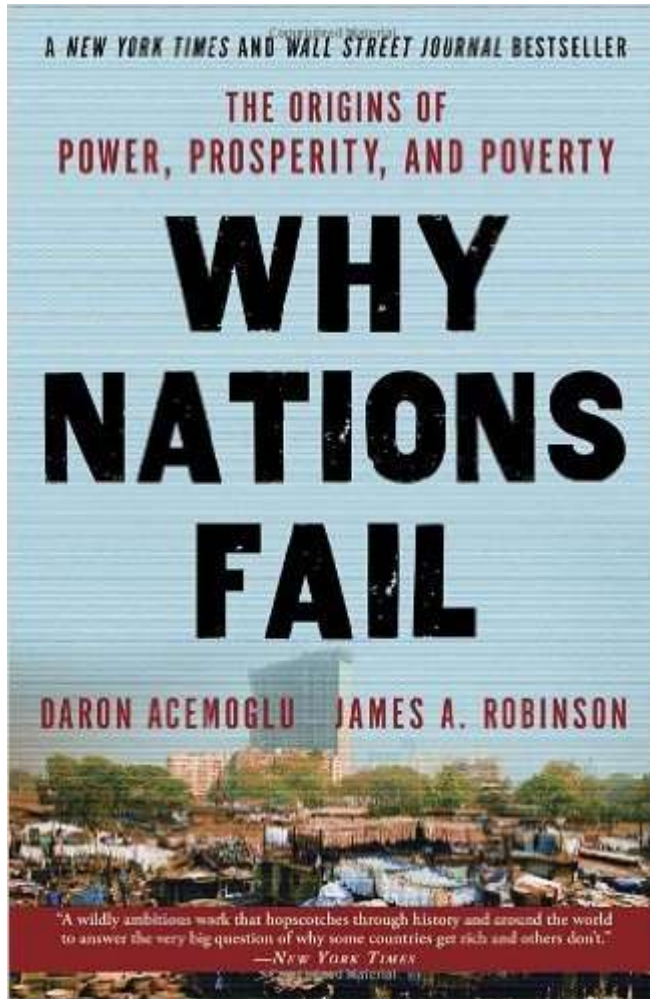
Region **administracyjny** (land), region
statystyczny (NUTS 1), mniejsze regiony
ekonomiczne węzłowe (Monachium i
peryferia w Górnej Bawarii) i **strefowe**
(rolnicze, przemysłowe, turystyczne)

Propozycje tematów do naszych paneli dyskusyjnych pod koniec semestru”

- Globalne zjawiska i ich regionalne przykłady (np. konflikty o dostęp do surowców)
- Regionalne zjawiska i ich globalny wymiar: np. produkty regionalne (marki rozpoznawane na świecie)
- Regionalizacja i globalizacja na przykładzie ugrupowań regionalnych w ... (Azji, Ameryce Płd., Afryce, ...)
- Różne sposoby rozumienia pojęcia „region”

Zaczynamy!

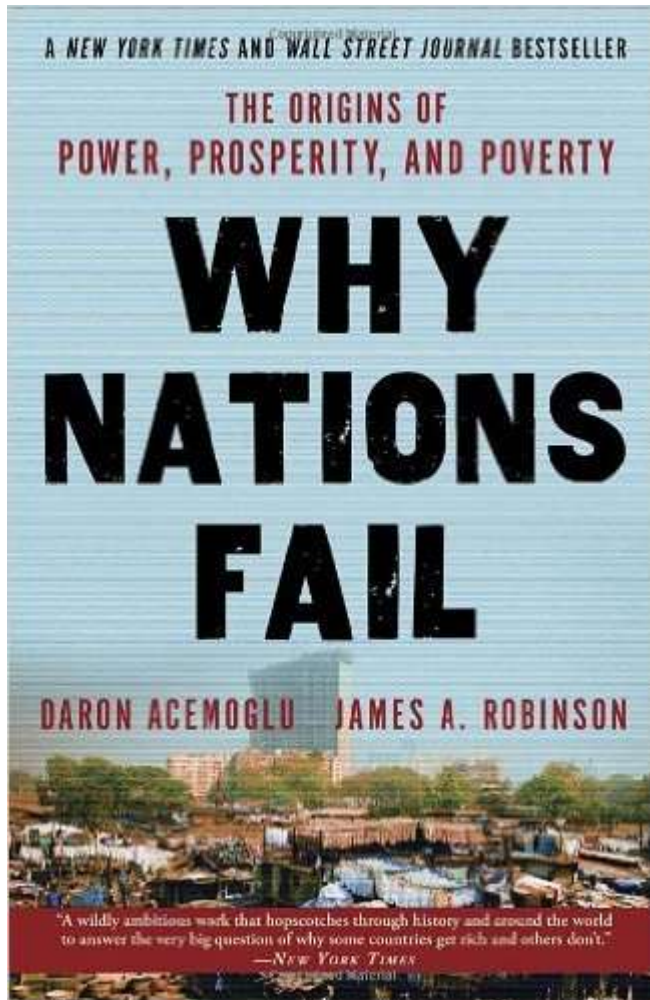

Dlaczego narody przegrywają?

Adam Smith w XVIII w. zadał sobie podobne pytanie...

...i choć wiemy dziś znacznie więcej, wciąż nie rozumiemy pewnych rzeczy!

Dlaczego niektóre narody przegrywają, a niektóre wygrywają?

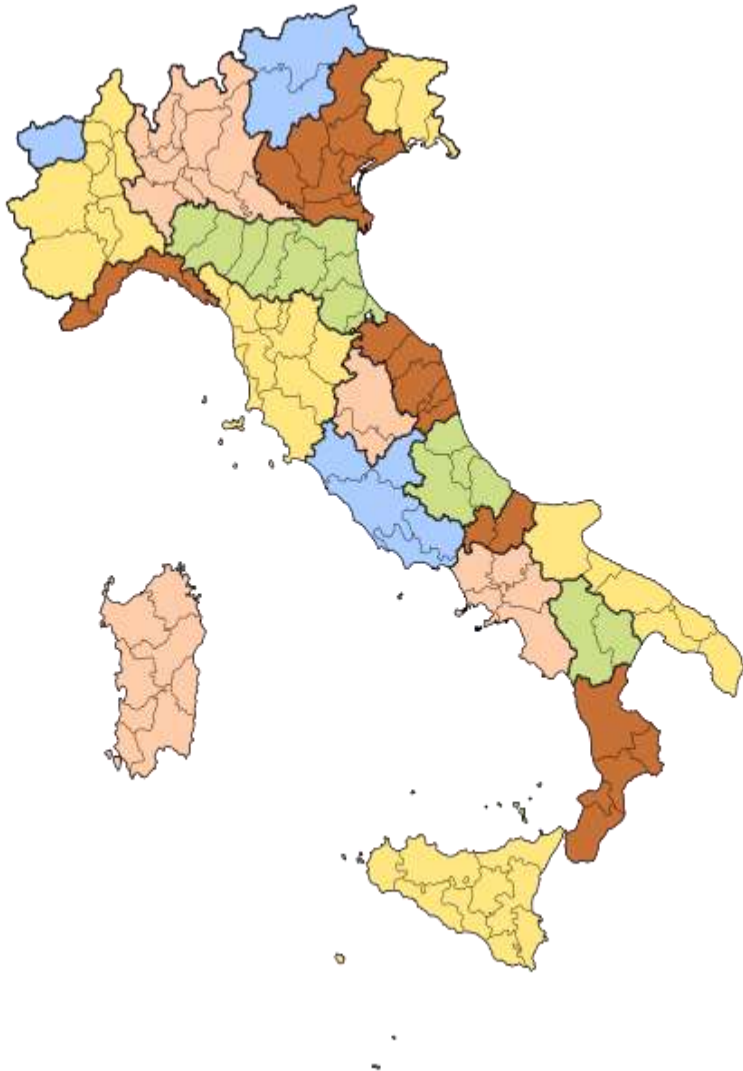

Przykład „azjatyckich tygrysów”

Czy uwzględniliśmy wszystko?

Ekonomiści szukają przyczyn głęboko, pytają o wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy kultury, klimatu i...

Włochy dzisiaj

Włochy	Polska
Państwo regionalne	Państwo unitarne
20 regionów, (5 na prawach szczególnych), prowincje	Województwa, powiaty, gminy (ograniczona autonomia)
60 mln mieszkańców	38 mln mieszkańców
200 osób na km ²	120 osób na km ²
PKB: ponad 2 miliardy \$ amerykańskich (trzecia gospodarka w Europie)	Niecały 1 miliard \$ amerykańskich
PKB per capita: 36 tys. \$ (PPS)	24 tys. \$ (PPS)
Źródło: EUROSTAT	

Sięgnijmy do historii...

Górzyste, tereny, wielkie posiadłości ziemskie (latyfundia) na południu Włoch

Jeszcze w XIX w .południe pod kontrolą Burbonów, granice regionów są często zmieniane, nie ma szans na utworzenie republiki...

Zjednoczenie polityczne kraju w 1861 r. nie zmienia podziału na rozwiniętą gospodarczo północ i zacofane południe

Sięgnijmy do historii...

II wojna światowa: Faszyści tłumią napięcia społeczne na południu – **uwłaszczenie chłopów**

Po wojnie nastroje komunistyczne – antypropaganda rządu, powstaje **Legia Nord**

Pomoc finansowa Banku Światowego udzielana w ramach funduszu ***Cassa per il Mezzogiorno*** (1950)

Zderzenie z rzeczywistością

Przemysł kwitnie na północy kraju

Cel: pobudzenie prywatnych inwestycji w regionach południowych

Kto „rządzi” na południu?

Mafia przedostaje się do lokalnych samorządów i prowadzi własną „politykę regionalną”.

Rozwój infrastrukturalny (*Cassa per il...*) przybiera formę niekończącej się budowy mostu albo odcinka sieci kolejowej.

Co robią ludzie?

Od 2000 r. ponad 1,5 mln osób wyemigrowało na północ kraju, niecały milion przybył na południe

Kto przede wszystkim ucieka?

Osoby młode, z wykształceniem wyższym

Efekt: pogłębianie się ubóstwa, analfabetyzm, szara strefa

Mezzogiorno współcześnie

8 regionów administracyjnych (w tym Sycylia i Sardynia), 120 km², ok. 30% populacji kraju

W latach 2000-2006 udało się zwiększyć odsetek przedsiębiorstw z dostępem do Internetu z 25% do 75%, zbudowano 700 km autostrad, wybudowano lotniska m.in. w Bari i Cagliari

W latach 2007-2013 z 91 mld euro udostępnionych przez rząd i fundusze unijne z **ponad połowy w ogóle nie skorzystano** .

W latach 2014-2020 pula wynosi ponad 130 mld euro...

Mezzogiorno współcześnie

Odsetek osób zagrożonych ubóstwem – dochód niższy niż 60% mediany dochodu rozporządzalnego w kraju, po odcięciu transferów socjalnych

Północ: Lombardia (11%), Piemonte (12%), Lazio (20%)

Południe: Sycylia (42%) Campania (36%), Sardynia (26%)

Region Wschodni (NUTS1) w Polsce: 22%

Mezzogiorno współcześnie

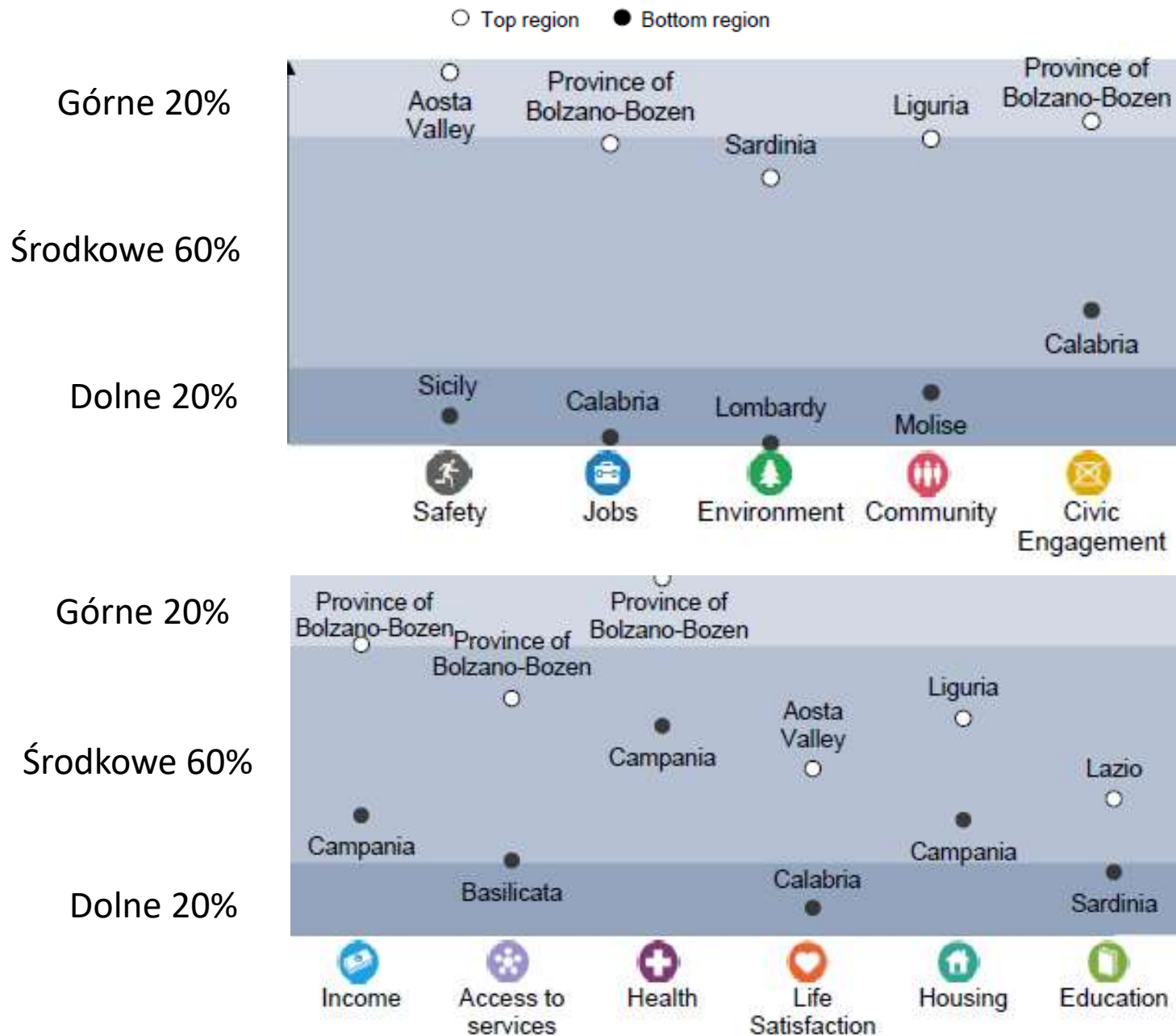
NEETs – **N**ot in **E**ducation, **E**mployment or **T**raining (wiek 15-34)

Na północy Włoch: Lombardia (17%), Lazio (19%)

**Na południu: Basilicata (23%), Calabria (34%),
Sardynia (27%), Sycylia (32,4%)**

Dla porównania: Mazowieckie (9%), Lubelskie (11%)

Relative performance of Italian regions by well-being dimension

DYSKUSJA

Dlaczego niektóre regiony przegrywają?

Czy „syndromu Mezzogiorno” można było uniknąć?

1. Jakie czynniki negatywnie oddziaływały na rozwój regionalny we Włoszech?
2. Czy na mapie świata możemy znaleźć inne przykłady silnego zróżnicowania regionalnego w kraju? Co o tym zdecydowało?

Wnioski

Ekonomiści zwracają uwagę na co raz więcej czynników rozwoju gospodarczego.

Praca, ziemia i kapitał (A. Smith) nie wyjaśniają nam wystarczająco, dlaczego niektóre narody (regiony) przegrywają, a inne nie.

Kapitał społeczny (zaufanie, relacje społeczne)

Sprawnie działające **instytucje** (reguły gry)

Czynniki rozwoju regionalnego na przykładzie Mezzogiorno

Warunki naturalne (ukszałtowanie terenu)

Struktura wytwórcza (rolnictwo, feudalizm)

Brak autonomii regionu (władza z zewnątrz)

Braki w kapitale rzeczowym (infrastruktura drogowa)

Patologie władzy (mafie regionalne), niekorzystny kapitał społeczny

W rozwoju gospodarczym państw i regionów ogromną rolę odgrywają zmieniające się reguły gry - **instytucje**.

Panel dyskusyjny:

1. Bariery rozwoju gospodarczego na przykładzie południa Włoch
2. Kapitał społeczny w regionach Polski
3. Rola instytucji w rozwoju gospodarczym

Pierwiastki postępu technologicznego

1											18							
1	H Wodór											He Hel						
2	Li Lit	Be Beryl											B Bor	C Węgiel	N Azot	O Tlen	F Fluor	Ne Neon
3	Na Sód	Mg Magnez	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Al Glin	Si Krzem	P Fosfor	S Siarka	Cl Chlor	Ar Argon
4	K Potas	Ca Wapń	Sc Skand	Ti Tytan	V Wanad	Cr Chrom	Mn Mangan	Fe Żelazo	Co Kobalt	Ni Nikiel	Cu Miedź	Zn Cynk	Ga Gal	Ge German	As Arsen	Se Selen	Br Brom	Kr Krypton
5	Rb Rubid	Sr Stront	Y Itr	Zr Cyrkon	Nb Niob	Mo Molibden	Tc Technet	Ru Ruten	Rh Rod	Pd Pallad	Ag Srebro	Cd Kadm	In Ind	Sn Cyna	Sb Antymon	Te Tellur	I Jod	Xe Ksenon
6	Cs Cez	Ba Bar	*	Hf Hafn	Ta Tantal	W Wolfram	Re Ren	Os Osm	Ir Iryd	Pt Platyna	Au Złoto	Hg Rtęć	Tl Tal	Pb Ołów	Bi Bizmut	Po Polon	At Astat	Rn Radon
7	Fr Frans	Ra Rad	**	Rf Rutherford	Db Dubn	Sg Seaborg	Bh Bohr	Hs Has	Mt Meitner	Uun	Uuu	Uub						

* Lantanowce	La Lantan	Ce Cer	Pr Prazeodym	Nd Neodym	Pm Promet	Sm Samar	Eu Europ	Gd Gadolin	Tb Terb	Dy Dyspoz	Ho Holm	Er Erb	Tm Tul	Yb Itrb	Lu Lutet
** Aktynowce	Ac Aktyn	Th Tor	Pa Proaktyn	U Uran	Np Neptun	Pu Pluton	Am Ameryk	Cm Kiur	Bk Bekerel	Cf Kaliforn	Es Einstein	Fm Ferm	Md Mendelew	No Nobel	Lr Lorens

 metale
 półmetale
 niemetale
 niemetale: gazy szlachetne

TELEWIZORY

europ (Eu) - czerwona barwa w telewizorach i wyświetlaczach LCD;
inne barwy - **itr (Y)**, **gadolin (Gd)**, **terb (Tb)**

SAMOCHODY

neodym (Nd), **dysproz (Dy)** - silniki do aut hybrydowych i elektrycznych; **lantan (La)** - akumulatory do „hybryd”;
cer (Ce) - katalizatory;
itr (Y) - świece zapłonowe

TELEFONY

itr (Y), **lantan (La)**, **cer (Ce)**, **europ (Eu)**, **prazeodym (Pr)**, **neodym (Nd)**, **terb (Tb)**, **gadolin (Gd)**, **dysproz (Dy)** - m.in. wyświetlacz, głośniki

KOMPUTERY

dysproz (Dy) - twarde dyski komputerowe,
cer (Ce), **neodym (Nd)**

OŚWIETLENIE

skand (Sc) - lampy błyskowe;
lantan (La) - soczewki kamer i teleskopów;
terb (Tb) - energooszczędne żarówki

ELEKTROWNIE WIATROWE

neodym (Nd) - bardzo silne magnesy, służy do produkcji generatorów prądu

LOTNICTWO

skand (Sc) - stopy aluminium używane do kadłubów samolotów;
prazeodym (Pr) - stopy magnezu używane w silnikach odrzutowych

PANELE SŁONECZNE

lantan (La), **holm (Ho)**, **erb (Er)**, **iterb (Yb)** - bardzo silne magnesy

Prawo Moore'a (lata 60.)

Moc obliczeniowa mikroprocesorów będzie podwajać się co dwa lata.

Kto za tęskni za tymi „okienkami”?

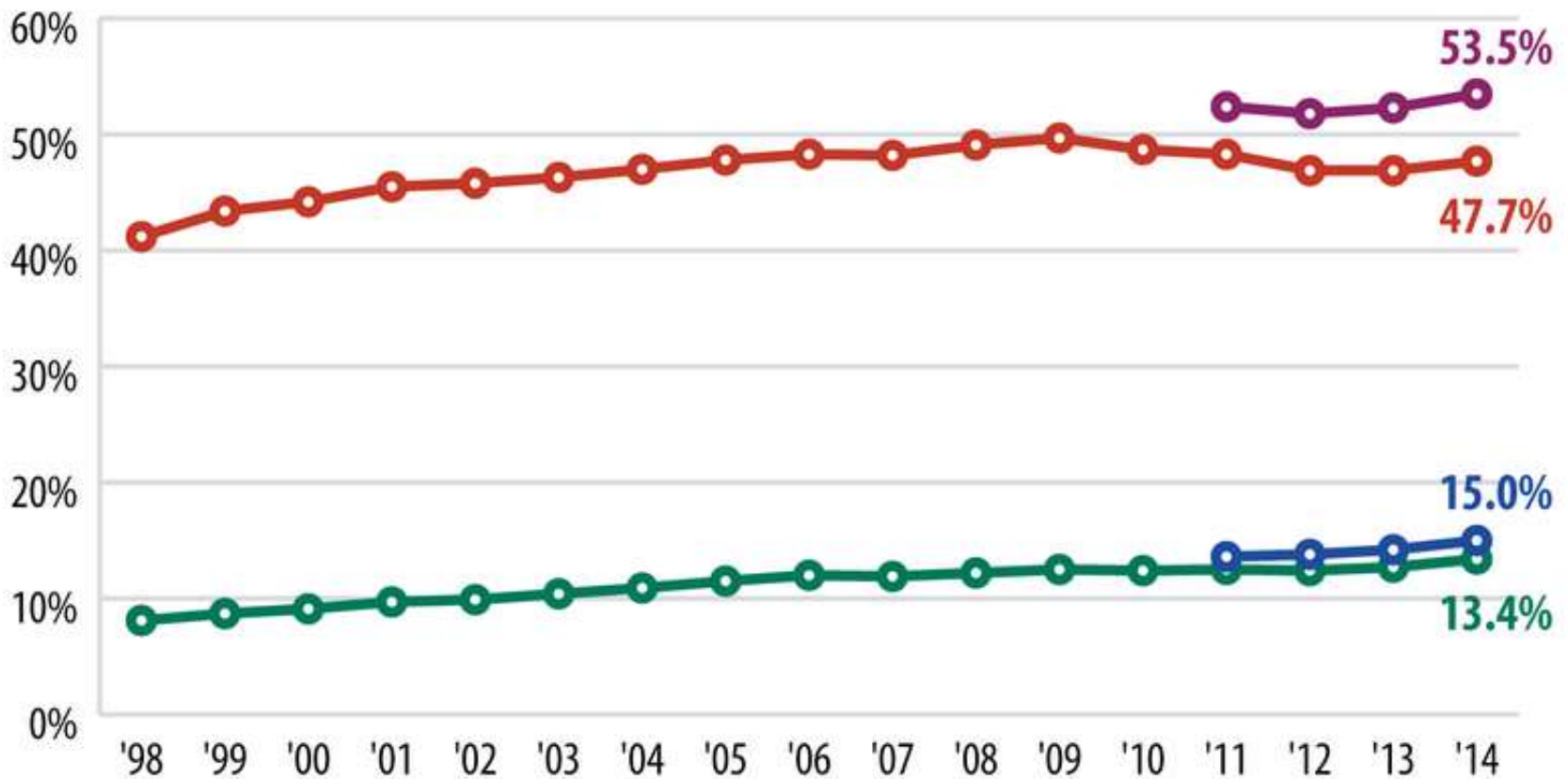
W dolinie niesamowitości...

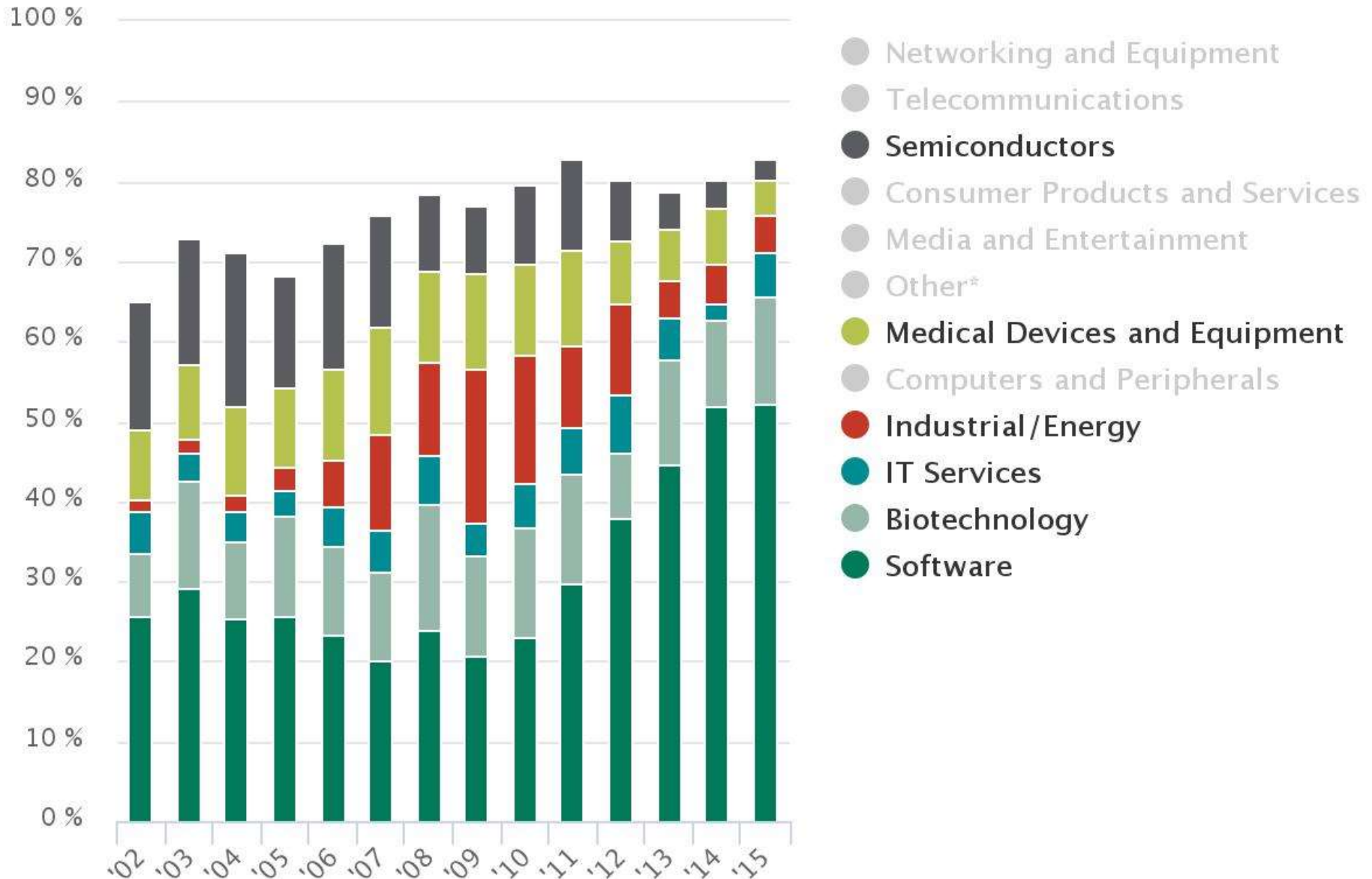
1600 km² powierzchni, 3 mln osób, migracja za granicę

Patenty (siliconvalleyindicators.org)

- Silicon Valley Share of California
- Silicon Valley + San Francisco Share of California
- Silicon Valley Share of U.S.
- Silicon Valley + San Francisco Share of U.S.

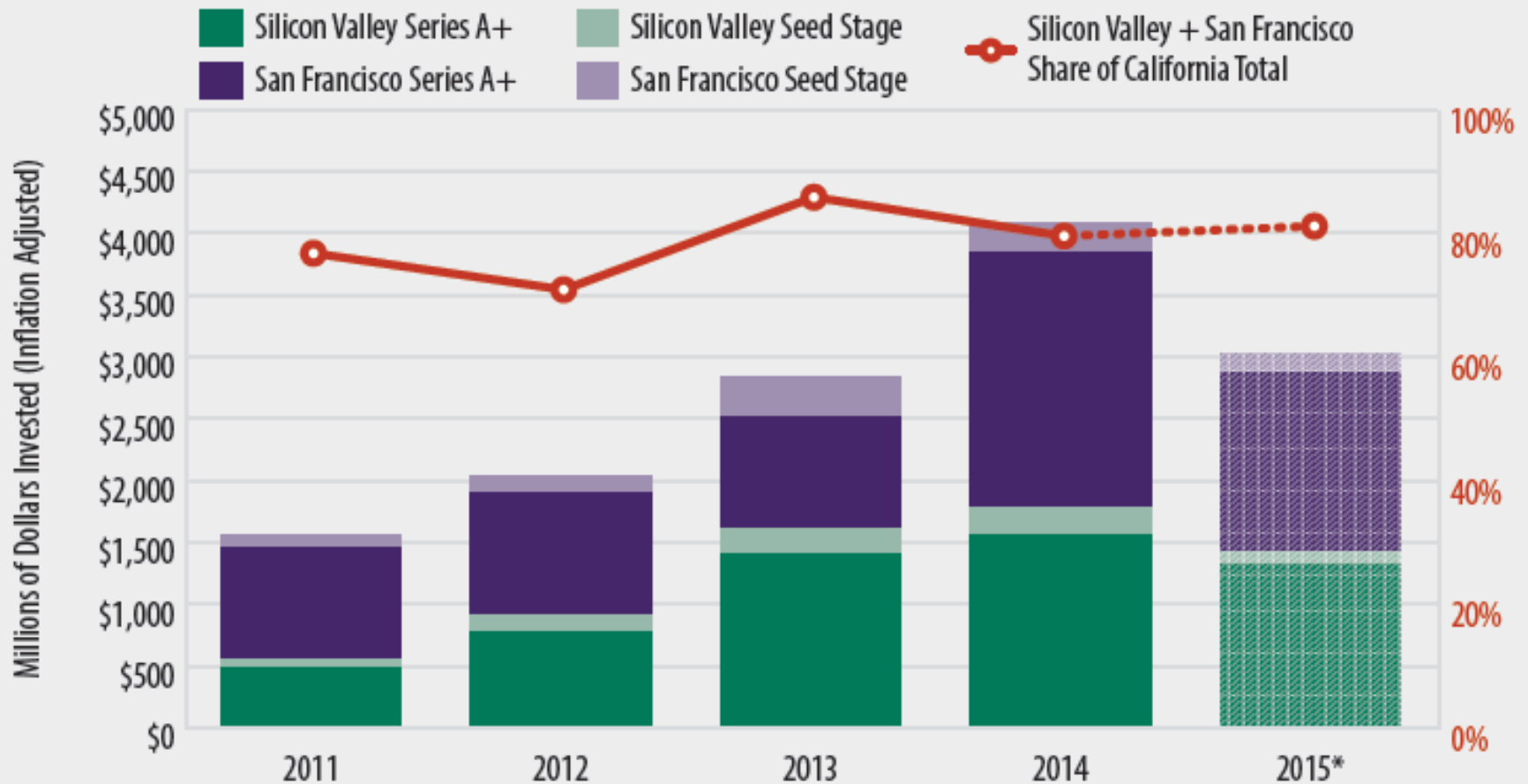
Venture capital (siliconvalleyindicators.org)

Aniołowie biznesu (siliconvalleyindicators.org)

Angel Investment

Silicon Valley, San Francisco, and California

*2015 data is through Q3. | Data Source: CB Insights | Analysis: Silicon Valley Institute for Regional Studies

Jak to się zaczęło?

Rewolucja technologiczna w latach 50.:
mikrotranzystor, Shockley Semiconductor Company

Działalność Uniwersytetu w Stanford w
Kalifornii

Zespół Shockleya rozpada
się...

Wzór powtarza się w kolejnych latach,
powstają nowe start-upy...

Aż w końcu...

Źródło: times.com.

Blaski i cienie Doliny Krzemowej

Rozwarstwienie
dochodowe

Wysokie ceny
nieruchomości

Wątpliwa jakość
życia w regionie

Czy sukces Doliny Krzemowej to sukces globalnych marek, takich jak Apple, Microsoft czy Hewlett-Packard?

Potencjał regionu uczącego się

Ludzie przywiązani do innych ludzi i technologii – a nie do przedsiębiorstwa lub profilu jego działalności

To ludzie, a nie firmy, są „nośnikami” wiedzy, w tym tzw. **wiedzy ukrytej** (*tacit knowledge*)!

Stowarzyszenia łączące podobnie myślących ludzi.

Wsparcie władz publicznych dla innowacji – **Joint Venture: Silicon Valley Network**

Panel dyskusyjny:

Przedsiębiorstwa działające w Dolinie Krzemowej

Budżet obywatelski jako innowacja społeczna

Inkubatory przedsiębiorczości

Katalog dobrych praktyk

Co jest pozytywnym bodźcem dla rozwoju regionalnego?

Czego należy unikać?
W jaki sposób?

W jaki sposób sprawdzić, czy odnieśliśmy sukces?

Dlaczego niektórzy studenci przegrywają?

- **Cel: zebrać jak najmocniejszą talię i przygotować krótką prezentację:**

W naszym kraju dominują regiony mocne/słabe
(przykłady)

Priorytetem nr 1 w polityce regionalnej jest dla nas....

- **Żeby zdobyć nową kartę z cechą można:**

Wymienić się karta za kartę.

Zadać przeciwnikowi pytanie -> jeśli odpowie błędnie, zabieramy mu dowolną kartę, jeśli poprawnie – oddajemy mu kartę z pytaniem.

Refleksja nad celami polityki regionalnej w UE

Redystrybucja środków między bogatymi a biednymi członkami Wspólnoty

Rekompensowanie negatywnych efektów integracji z UE dla biedniejszych krajów i regionów UE

Stymulowanie rozwoju gospodarczego w **regionach biednych** oraz wspieranie rozwoju **regionów silnych** – innowacyjnych, uczących się.

Region, który przechodzi kryzys

Malmö (południowa Szwecja): wzmożony napływ imigrantów

Gdzie może pojawić się kryzys:

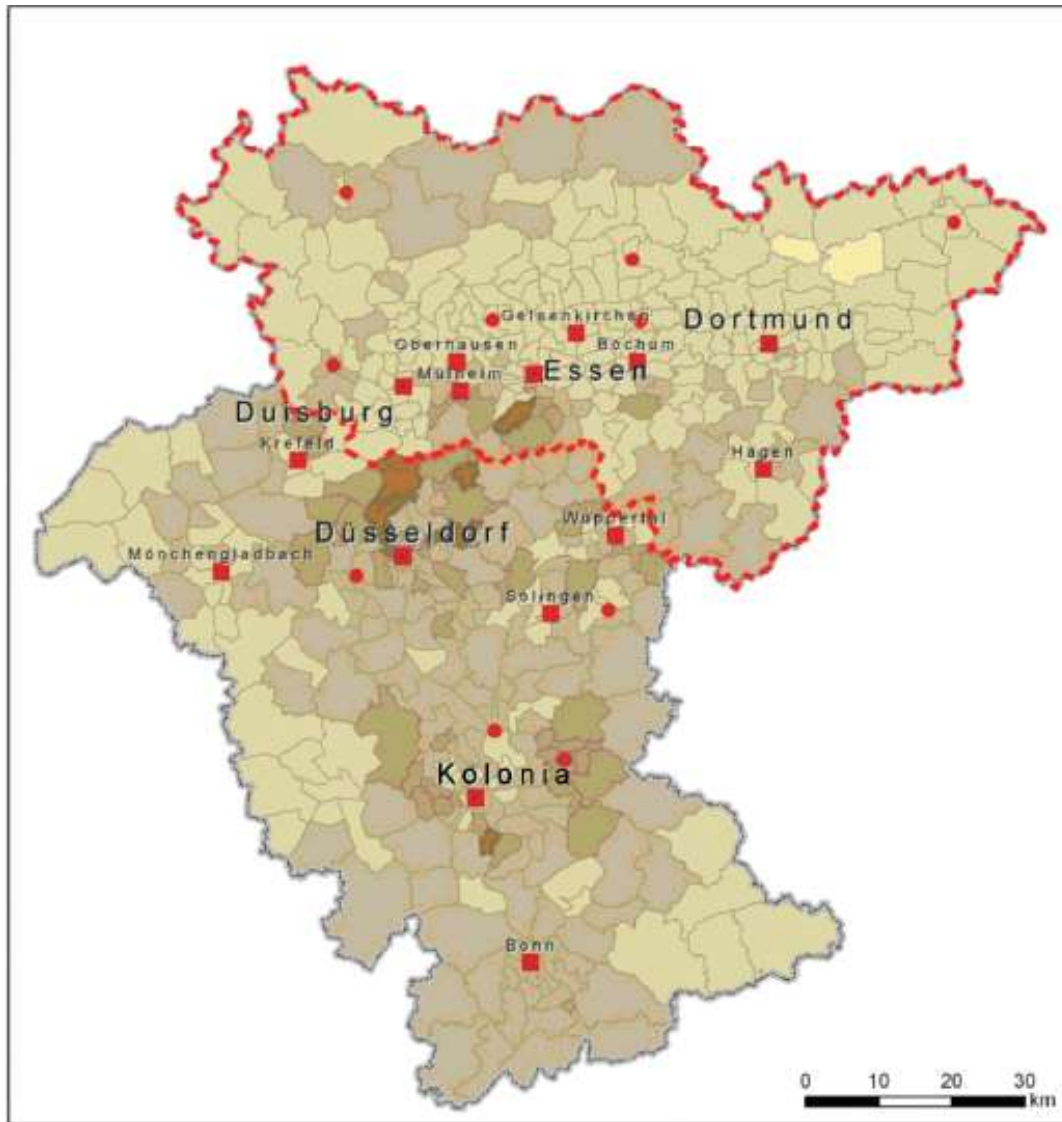
- Demografia
- Kataklizmy naturalne
- Napięcia społeczne/polityczne
- Kryzys surowcowy

Warto przeczytać

M. Pudlik, C. Garus, *Jak feniks z popiołów. Rozwój struktur metropolitalnych w Zagłębiu Ruhry jako wzór dla rozwoju Górnego Śląska*, w: *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 1 (35)/2009.

Tekst dostępny online.

Zagłębie Ruhry a Metropolia Ren-Ruhry

Źródło: M. Pudlik,
C. Garus (2009),
s. 9.

Zagłębie Ruhry kiedyś

XIX w. – rewolucja przemysłowa

Powstają zakłady przemysłowe, osiedla robotnicze

Ewolucja: od regionu rolniczego (przed XVIII w.) do regionu wydobywczego i regionu przemysłu ciężkiego

Do lat 50. węgiel kamienny i brunatny były w Niemczech głównymi nośnikami energii.

Kryzys górnictwa w latach 50.

Wydobycie węgla było kosztochłonne, a jednocześnie węgiel sprzedawany był po niskich cenach.

Efekt: brak bodźców do modernizacji przemysłu wydobywczego.

W pewnym momencie bardziej opłacalny staje się import węgla zamiast budowy nowego szybu.

Co raz tańsza i bardziej popularna staje się **ropa naftowa**, która wypiera węgiel kamienny jako nośnik energii.

Kryzys przemysłu ciężkiego w latach 70.

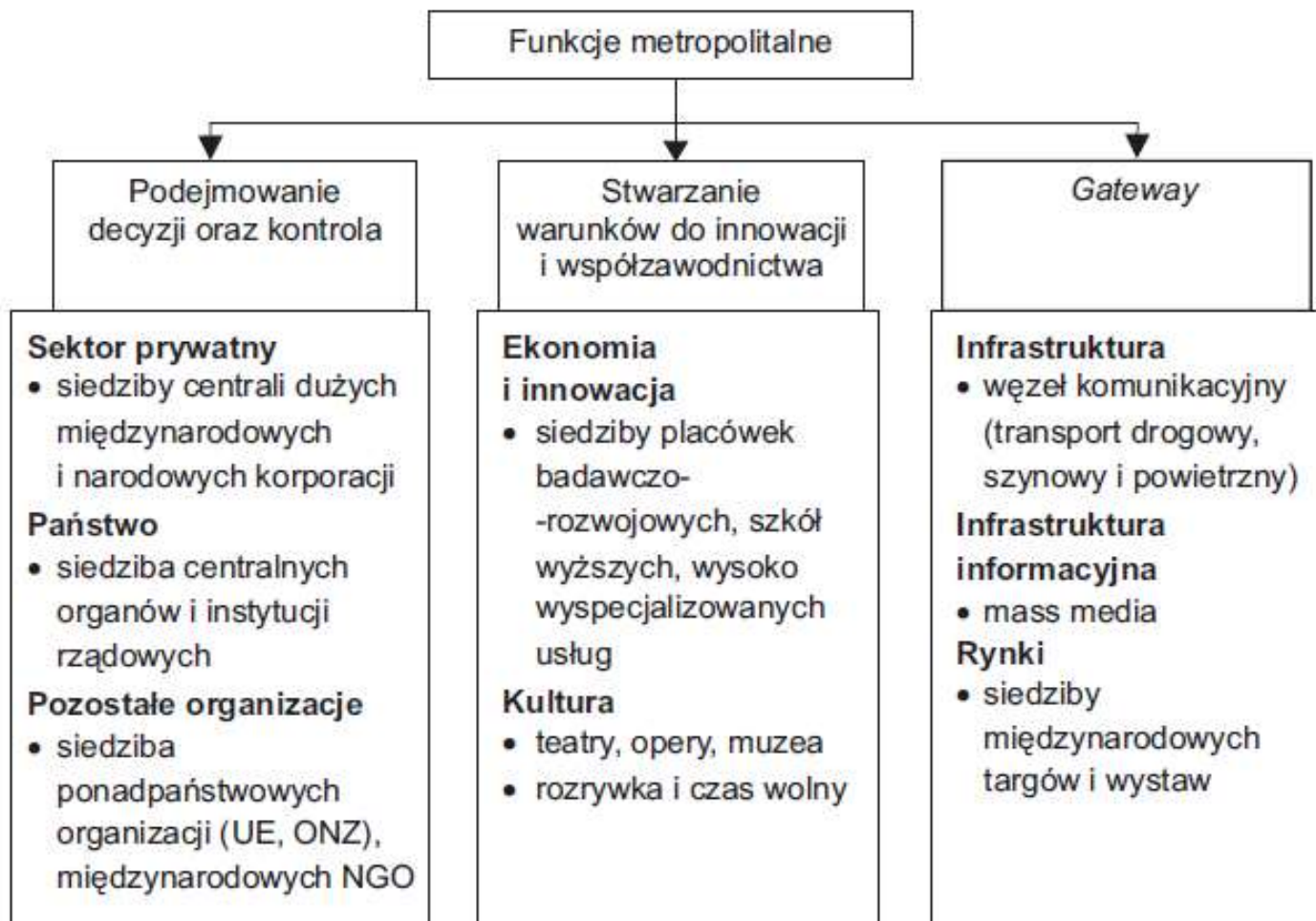
Jeszcze w latach 50. produkcja stali w Niemczech kwitnie: popyt ze strony przemysłu zbrojeniowego (wojna w Korei)

W latach 70. pojawiają się nowi gracze w przemyśle ciężkim: kraje rozwijające się oraz Japonia

Rośnie też znaczenie innych surowców i produktów jako towarów eksportowych: tworzyw sztucznych, wyrobów ceramicznych.

Postęp technologiczny (elektryczny piec do wytopu stali)

Zagłębie Ruhry jako metropolia

Źródło: M. Pudlik,
C. Garus (2009),
s. 8.

Ryc. 3. Funkcje metropolii

Źródło: Blotevogel 2006, opracowanie własne.

Zagłębie Ruhry dziś: nowoczesny i zróżnicowany sektor usług

Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i inne przedsiębiorstwa energetyczne (łącznie ponad 200)

Logistyka, ponad 6000 przedsiębiorstw. Port śródlądowy w Duisburgu

Zdrowie: szpitale, apteki, domy opieki, przedsiębiorstwa przemysłu medycznego, kierunki studiów

Kultura i sektor kreatywny: Muzeum Przemysłu Górniczego w Bochum, freelancerzy, artyści, grupy kabaretowe

Jeden z największych parków chemii przemysłowej w Europie – Chemiepark Marl

Odporność ekonomiczna (*economic resilience*)

Za: M. Gruber, *Regionale Resilienz...*, raport Kancelarii Federalnej Austrii, Wiedeń, 2011, s. 7.

Pomysł zaczerpnięty z obserwacji ekosystemów.

Trzy kryteria:

1. Stabilność wskaźników makroekonomicznych w czasie kryzysu
2. Jeśli pojawiają się odchylenia – szybki powrót do stanu początkowego
3. W długim okresie: możliwe osiągnięcie lepszej pozycji niż przed kryzysem

Czy regionami odpornymi ekonomicznie będą
Mezzogiorno, Dolina Krzemowa i Zagłębie Ruhry?

DYSKUSJA

Kryzys w regionie: między polityką, kulturą
i gospodarką